

viennale

melita zajc

od danes do jutri

Béatrice Dalle
The Blackout

"Kdor ima vizijo, naj gre k psihiatru," je na kritike, da nima vizije, menda odvrnil sedanjí avstrijski ministrski predsednik, socialist Viktor Klima. Ta pragmatična drža je v kontekstu politike gotovo učinkovita, za filmski festival – v situaciji, ko ima skoraj vsako večje evropsko mesto svoj filmski festival – pa je lahko polomija. Za novega direktorja Viennala smo izvedeli na zabavi socialistov ob odhodu njihove kulturne ministrice v mestu Dunaj, Ursule Pasterk, ki je v stilu, "odhajamo, a še prej bomo zasedli čim več ključnih mest", za novega direktorja Viennala imenovala strankarskega kolego Hansa Hurcha. Ali se bo Hurch zgledoval po svojih političnih kolegih in se držal stran od vizij, bomo videli naslednjič. Viennale '97, svoj prvi festival, je pustil nositi vizijam prejšnjega, Viennala '96. Vizija tega, Viennala '96, je bil Von Trierjev *Lom valov*. Ergo, na Viennalu '97 smo videli veliko Larsa von Trierja. Najprej njegov najnovejši projekt – izum, ja, prava vizija, babuška v kinu – drugi del celovečernega filma v dveh delih *Kraljestvo* (Riget). Namreč daljši niz najnovejših epizod istoimenske nadaljevanke, nekakšnega post-kvazi-twin-peaks *morfinga Bolnišnice Hope in Poltergeista*, ki jih je Lars von Trier zložil v dva celovečerca. No, po tistem pa smo, v dokumentarnem delu festivala, imeli priložnost videti še dokumentarec o Larsu von Trierju, notoričnem hipohondru, živi zbirki fobij in bolezni (ne morete si misliti, za koliko vrstami raka lahko človek zbolí, če mu to da hipohondrija), ja, dobesedno *tranceformerju*, kot ga v naslovu imenuje režiser dokumentarca Stig Bjoerkman, ki je, mimogrede, Šved (von Trier je Danec, z Danci in Švedi pa je tako...). Torej, *tranceformerju*, ki je dokumentarec o sebi dal posneti Švedu, množice Evropejcev pa pripravil do tega, da grejo v kino gledat slabo televizijsko nadaljevanko.

Lars von Trier je na Dunaju hit zadnjih nekaj let, Abel Ferrara je tam legenda, in kot pri von Trierju je tudi pri Ferrari pravo olajšanje to, da ima človek vsaj smisel za humor. Tako je Ferrara letos v kino in na Dunaj poslal celovečerec, ki ga nima smisla obnavljati, ker pri vsej superneznanskozapleteni štoriji ni kaj obnavljati, saj je Ferrara *The Blackout* očitno posnel z enim samim namenom: da pokaže nekaj svojih prijateljev in znancev. Ki so v filmu to, kar so, igrajo sami sebe. Francoska igralka in notorična džankinja Béatrice Dalle je Francozinja, igralka in eks-džankinja; brezhibni supermodel Claudia Shiffer, ki javno razglaša, da se ne drogira, ne pije in ne kadi, je brezhibna soproga, ki se ne drogira, ne pije in ne kadi, kar celo njenega moža, ex-džankija, navdaja s prikritim prezirrom; Dennis Hopper, hollywoodski *enfant terrible* in umetniški fotograf (pravkar je imel v Los Angelesu razstavo), pa je video umetnik, ki pod geslom "video umetniki smo edini pravi umetniki, mi ne prodajamo fikcije,

mi snemamo živo resnico," med seksom z eno in drugo go-go plesalko snema porniče.

Niso vsi stari ciniki. Nasprotno, letošnji Viennale, s par kultni in hiti, je še vedno dajal vtis, da so ciniki tisti, ki prihajajo, stari pa zdaj že živijo dovolj dolgo, da so se s svojimi napakami pripravljeno soočati, ali jih celo popravljati. Ja, mučijo jih medčloveški odnosi, ah, kako tipično, odnosi med očeti in sinovi, ampak vsaj v dveh filmih, priznam, ganljivo. Precizno. Najprej v filmu *Affliction* Paula Schraderja, z dvema najbolj brutalno *cool* tipoma med sodobnimi igralci, Nickom Noltejem in Jamesom Coburnom, v enako brutalno mrzlem okolju severne Kanade, z dialogi v enozložnicah, ob zavijanju vetra, med pripovedjo spraskanega glasu v *offu*.

V *Affliction* oče živi dovolj dolgo, da vidi sina odrasti in postati brutalni starec, kakršen je sam. V filmu *Ulee's Gold* živi oče dovolj dolgo, da sina izvleče iz godlje, njegovim dragim pa reši življenje. Ta, *Uleejevo zlato* je bil sploh kot strela z jasnega, bomba, si morete misliti, Peter *Easy Rider* Fonda, sivolas in z očali, spet v filmu? *Uleejevo zlato* je film neodvisnega filmarja Sundance generacije Viktorja Nuneza, Fonda je Ulee, skrajšano za Odiseja. Čebelar, ki se v karirasti srajci in čelado na glavi brez besed premika po travnikih, potokih in gozdovih Floride in previdno varuje svoje čebelje družine, obenem pa se po tistem, ko k njemu pribeži žena njegovega sina s hčerko, loti vnovičnega povezovanja svoje lastne družine. Brez besed, a ne brez težav, se prelevi v zločinca in dokonča nelegalen projekt, ki se ga je bil z napačnimi ljudmi lotil njegov sin, s čemer sina sicer ne spravi iz zapora, doseže pa, da sinova žena in njegova vnukinja lahko odtlej živita brez strahu.

Affliction in *Uleejevo zlato* sta skoraj popolna filma, vendar ne bosta nikoli kulturna. S kultni je bila letos na Viennalu bolj kriza. Še tisti edini, ki bi lahko bil, spet igra na isto finto, očetje in sinovi, le da je zdaj v ospredju sin, ki spravlja v zadrego očeta. Trik je krasen, deček bi rad bil deklica, kar njegovega očeta ne spravlja le v zadrego, spravi ga ob službo in tako naprej. Do srečnega konca seveda, to je vendar komedija, in to z novo verzijo travestije; ne preoblači se Terence Stamp, tu se osnovnošolec obleče v Barbiko.

Vendar se ta Priscila v osnovni šoli, *Ma vie en rose*, *Moje življenje v rožnatem*, prvenec Belgijca Alaina Berlinerja nekje vmes začne obračati in se obrača in obrača prav nevarno v bližino kakšnega Sama Peckinpaha, nič rožnato, prav mračno. In se vrne nazaj. Kot bi rekel Picasso: "Vsakič, ko naletim na sivo, nasproti postavim roza." In ko smo že pri barvi roza – Ryuichi Hiroki je eden bolj ambicioznih režiserjev Pink Pictures in *Midori* je film o srednjeolki Midori, popularni japonski stripovski figuri. Resen kandidat za kult torej, že zato, ker prihaja z Japonske, a je film tega *soft porn* režiserja ostal vmes, preveč mehak za *soft porn*, premalo mehak za kult.

Nerodno – generacije, ki prihajajo, zadnja leta obupano poskušajo vfilmiti odtujenost in zgolgočasnost, tisto saj-je-vse-brez-veze atmosfero, ki jo vsi čutimo v zraku, *Midori* seveda tudi. A edino, kar je doslej delovalo dovolj prepričljivo, da smo atmosfero lahko prepoznali na prvi pogled, to-je-to, je bil brutalni realizem filma *Mularija* (*Kids*, 1995) in pa ekspresivni ludizem *Trainspottinga*, se pravi, trda, groba varianta. Tisti drugi, *soft* način, ki si ga skozi ves film trudi zadeti Hiroki, ni uspel nikomur, nikomur bolje od filmskih modernistov. Predvsem Antonioniju, a tudi drugim. Eni med njimi še danes snemajo take filme, znameniti filmski par Jean-Marie Straub in Daniele Huillet na primer. Ki sta letos na film, v par kadrih-sekvencah, spravila opero Arnolda Schoenberga v enem dejanju, za katero je libreto napisala Schoenbergova soproga Max Bonda alias Gertrud Kolisch Schoenberg: *Von Heute auf Morgen*, *Od danes do jutri*. Čisto tako kot pri Antoniju, ljubezenski trikotnik, travme zakoncev srednjih let, prazno, asketsko. Le da je zgodbo napisala, se pravi filmu dala perspektivo, ženska. In da sta Straub-Huillet fanatika, ki sta dialoge dala peti v živo, brez rezov, brez sinhronizacije ali dodatnega nasnemavanja. Tako. Za brezčasno zamaknjenost občinstva – v odgovor cinizmu Ferrarovega videasta Hopperja. •

Affliction

Riget II.

Ulee's Gold

Midori

